

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การสิ้นสุดสมาชิกภาพของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กรณีที่ไม่จำเป็นต้อง
ให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย
ชื่อและนามสกุล นางสาวร่มปรางค์ สวมประจำ
วิชาเอก กฎหมายมหาชน
สาขาวิชา นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. ศาสตราจารย์ พิเศษ ดร.กมลชัย รัตนสกววงศ์
2. รองศาสตราจารย์ภาณินี กิจพ่อคำ

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2556

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์สมยศ เชื้อไทย)

กรรมการ

(ศาสตราจารย์ พิเศษ ดร. กมลชัย รัตนสกววงศ์)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ภาณินี กิจพ่อคำ)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(ศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพหล)

ชื่อวิทยานิพนธ์ การสิ้นสุดสมาชิกภาพของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกรณีที่ไม่จำเป็นต้องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย
ผู้วิจัย นางสาวร่มปรางค์ สวมประคำ รหัสนักศึกษา 2544001411 **ปริญญา** นิติศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา (1) ศาสตราจารย์พิเศษ ดร. กมลชัย รัตนสากววงศ์ (2) รองศาสตราจารย์ภานิณี กิจพอคำ
ปีการศึกษา 2556

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การสิ้นสุดสมาชิกภาพของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกรณีที่ไม่จำเป็นต้องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาถึงแนวความคิดในการจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญ และอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ (2) ศึกษาถึงเจตนารมณ์และบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับคุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม และการกระทำอันต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอันเป็นเหตุให้สิ้นสุดสมาชิกภาพตามรัฐธรรมนูญ และอำนาจหน้าที่ขององค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (3) ศึกษาถึงการวินิจฉัยเกี่ยวกับการสิ้นสุดสมาชิกภาพของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในกรณีเป็นที่ประจักษ์ ซึ่งไม่ต้องขึ้นสู่การวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญโดยตรง และ (4) เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญกรณีดังกล่าวให้ชัดเจนต่อไป

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยทางกฎหมายเชิงคุณภาพ ด้วยการวิจัยเอกสาร โดยค้นคว้าจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ กฎหมาย คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง เอกสาร ตำราทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัยพบว่า (1) แนวความคิดในการจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญ และอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ นั้น เพื่อทำหน้าที่ในการคุ้มครองความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ และควบคุมมิให้องค์กรของรัฐกระทำการที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ แต่อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญของไทยตามที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญ พบว่ามีหลากหลาย รวมถึงอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยการสิ้นสุดสมาชิกภาพของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (2) เจตนารมณ์และบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับคุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม และการกระทำอันต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดกรอบในการกำหนดลักษณะและพฤติกรรมของบุคคลที่จะเข้าสู่กระบวนการดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตั้งแต่ขั้นตอนการเป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง จนถึงขั้นตอนภายหลังที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผ่านขั้นตอนและกระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งแล้ว แต่จากการศึกษาพบว่า บางกรณีเกี่ยวกับคุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม และการกระทำอันต้องห้าม มีลักษณะที่ประจักษ์ชัดเจนโดยองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถตรวจสอบได้โดยตรง ซึ่งไม่จำเป็นต้องให้เป็นอำนาจหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญในการวินิจฉัย (3) บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับคุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม ถือเป็นกรณีเป็นที่ประจักษ์ ควรกำหนดให้เป็นหน้าที่ขององค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ คณะกรรมการการเลือกตั้ง สภาผู้แทนราษฎรโดยสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภาโดยสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา สามารถมีคำวินิจฉัยหรือคำสั่งให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ต้องด้วยเหตุดังกล่าวพ้นจากตำแหน่งได้โดยไม่ต้องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย สำหรับกรณีการกระทำอันต้องห้าม ถือเป็นกรณีที่ไม่ประจักษ์ชัดเจน ควรกำหนดให้เป็นกรณีที่ต้องส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย และ (4) ควรมีการแก้ไขบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยแบ่งแยกให้องค์กรวินิจฉัยหรือศาลที่มีอำนาจในการตรวจสอบและวินิจฉัยอย่างชัดเจนเพื่อเป็นการลดขั้นตอน และกระบวนการเกี่ยวกับการวินิจฉัยการสิ้นสุดสมาชิกภาพของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองลงไปได้เป็นอย่างมาก

คำสำคัญ ศาลรัฐธรรมนูญ การสิ้นสุดสมาชิกภาพ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

Thesis title : Termination of Membership of Persons Holding Political Positions
that Should not be Referred to the Constitutional Court for Consideration

Researcher : Miss Romprang Suampracom; **ID:** 2544001411; **Degree :** Master of Laws;

Thesis advisors : (1) Dr. Kamolchai Rattanasakalwong, Professor; (2) Paninee Kitpoka,
Associate Professor; **Academic year :** 2013

Abstract

This research aims to: 1) study the concept of the establishment of the constitutional court as well as its authority; 2) study the intention and the provisions of the Constitution relating to the qualifications, prohibitions and prohibited acts of persons holding political positions resulting from their termination of membership under the Constitution and by authority of the relevant organizations or agencies; 3) study the decisions regarding termination of membership of the persons holding political positions in any case that has clear evidence so that it should not be referred to the Constitution Court; and 4) propose guidelines to amend the Constitution for making clear provisions on this matter.

The present research is a qualitative research by method of documentary research from the provisions of the Constitution, laws, the decision of the Constitutional Court including documents, academic texts and related researches.

The research results showed that: 1) The main idea of establishing and the authority of the constitutional is to protection of the Constitution as the supreme law and control organs of the state not to act in contrary to the Constitution. The authority of the Thai Constitutional Court, however, appears that there are several objectives including a decision regarding termination of membership of persons holding political positions. 2) The provisions of the Constitution relating to the qualification prohibitions and prohibited acts of persons holding political positions purpose to establish a framework for preferences and circumstances of the individual to enter the political process as from commencement of the right to be a candidate until the candidate is entitled to the position. From the study found that some cases of prohibitions and prohibited acts are clearly manifested by the relevant organizations or agencies which do not need to be an authority of the Constitutional Court for making a decision. 3) The qualifications and prohibitions of persons holding political positions in any case that has clear evidence should be defined as a function of the relevant organizations or agencies such as the Election Commission, House of Representatives by Secretariat of the House of Representatives, or the Senate by the Senate Secretariat, as the case may be. The prohibited acts of persons holding political positions that are not the case seemed clear should be the matter to the Constitutional Court for consideration. And 4) There should be the amendment of the provisions of the Constitution and the relevant laws for that purposes. This will reduce the steps and process of decision regarding termination of membership of persons holding political positions.

Keywords: Constitutional Court, Termination of membership, Persons holding political positions

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความช่วยเหลือเป็นอย่างยิ่งจากศาสตราจารย์ พิเศษ ดร. กมลชัย รัตนสกววงศ์ และอาจารย์สิริพันธ์ พลรบ ที่ได้ให้ความกรุณาให้คำแนะนำในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์อย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งรองศาสตราจารย์สมยศ เชื้อไทย ประธานกรรมการ และรองศาสตราจารย์ ภาณินี กิจพ่อคำ ที่ได้ให้ความกรุณาแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ และสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อจำนงค์ สวมประคำ ผู้มอบหนทางชีวิตอันมีค่า และมอบกำลังใจอันยิ่งใหญ่ตลอดมา

ผู้วิจัยขอขอบคุณ คุณสมฤทธิ์ ไชยวงศ์ ผู้ให้คำแนะนำและกำลังใจเป็นอย่างดี

องค์ความรู้อันใดที่จะเกิดขึ้นจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นสิ่งบูชาพระคุณ บิดา มารดา ครูอาจารย์ทุกท่านที่สั่งสอนผู้วิจัยมาในทุกระดับชั้น ตลอดจนผู้มีพระคุณทั้งหลาย ทุกท่าน

ร่วมปรารค์ สวมประคำ

สิงหาคม 2556

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	7
กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	8
ประเด็นปัญหาการวิจัย.....	9
ขอบเขตของการศึกษา.....	9
ระเบียบวิธีการวิจัย.....	10
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
บทที่ 2 แนวความคิดในการจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ.....	11
แนวความคิดความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ.....	11
แนวความคิดว่าด้วยการจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญ.....	13
รูปแบบขององค์กรที่ทำหน้าที่ควบคุมกฎหมายมิให้ขัดรัฐธรรมนูญเป็นแบบ.....	16
คณะกรรมการที่เรียกว่าคณะตุลาการรัฐธรรมนูญของประเทศฝรั่งเศส	
ความเป็นมาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ.....	16
อำนาจหน้าที่ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ.....	18
วิธีพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ.....	19
รูปแบบที่ให้ศาลที่มีอำนาจเฉพาะเป็นผู้ควบคุมในรูปของ.....	21
ศาลรัฐธรรมนูญของประเทศเยอรมัน	

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ความเป็นมาของศาลรัฐธรรมนูญ.....	21
อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ.....	21
วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ.....	23
แนวความคิดว่าด้วยการจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญของประเทศไทย.....	26
คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ.....	27
ศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540.....	29
อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ.....	30
วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ.....	31
คณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549.....	35
ศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550.....	40
อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ.....	41
วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ.....	44
บทที่ 3 บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับคุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม และ.....	55
การกระทำอันต้องห้าม และการตรวจสอบการสิ้นสุดสมาชิกภาพของผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมือง	
บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับคุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม.....	55
การกระทำอันต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง	
บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่บัญญัติเกี่ยวกับคุณสมบัติของ.....	57
ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง	
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร.....	58
สมาชิกวุฒิสภา.....	60
นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี.....	61

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่บัญญัติเกี่ยวกับลักษณะต้องห้าม	64
ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง	
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	64
สมาชิกวุฒิสภา	65
นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี	65
บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่บัญญัติเกี่ยวกับการกระทำความผิดต้องห้าม	67
ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง	
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา	67
นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี	71
บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่บัญญัติเกี่ยวกับการพ้นจากตำแหน่ง	73
ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง	
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	74
สมาชิกวุฒิสภา	75
นายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี	75
การยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 91 และมาตรา 182	76
การยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 91	76
การยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 91 วรรคหนึ่ง	76
การยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 91 วรรคสาม	77
คำร้องที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 91	78
การยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 182	80
การยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 182	80
คำร้องที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 182	81

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

อำนาจหน้าที่ขององค์กรตรวจสอบคุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม และการกระทำ.....	82
อันต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง	
คณะกรรมการการเลือกตั้ง.....	82
สภาผู้แทนราษฎร และสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.....	84
วุฒิสภา และสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.....	87
บทที่ 4 วิเคราะห์บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับคุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม.....	92
และการกระทำอันต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง อันเป็นเหตุให้สิ้นสุด	
สมาชิกภาพและองค์กรที่มีอำนาจวินิจฉัยสั่งการ	
กรณีที่ไม่จำเป็นต้องส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย.....	92
คุณสมบัติของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง.....	92
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร.....	93
สมาชิกวุฒิสภา.....	94
นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี.....	94
แนวคำวินิจฉัยที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย กรณีขาดคุณสมบัติ.....	95
คำวินิจฉัยที่ 49/2542.....	95
คำวินิจฉัยที่ 13/2554.....	96
ลักษณะต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง.....	100
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร.....	101
สมาชิกวุฒิสภา.....	103
นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี.....	104
แนวคำวินิจฉัยที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย กรณีมีลักษณะต้องห้าม.....	104
คำวินิจฉัยที่ 2/2554.....	104

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
คำวินิจฉัยที่ 1/2553.....	106
เรื่องพิจารณาที่ 7/2556.....	108
กรณีที่ต้องส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย.....	111
การกระทำอันต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง.....	111
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา.....	112
นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี.....	114
แนวคำวินิจฉัยที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยกรณีกระทำการอันต้องห้าม.....	115
คำวินิจฉัยที่ 9/2551.....	115
คำวินิจฉัยที่ 12-14/2553.....	116
การพ้นจากตำแหน่งของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองด้วยเหตุอื่น.....	120
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร.....	120
สมาชิกวุฒิสภา.....	122
นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี.....	123
แนวคำวินิจฉัยที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย กรณีการพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุอื่น.....	124
คำวินิจฉัยที่ 19/2552.....	124
คำวินิจฉัยที่ 12-13/2551.....	125
บทที่ 5 บทสรุป และข้อเสนอแนะ.....	129
บทสรุป.....	129
ข้อเสนอแนะ.....	134
บรรณานุกรม.....	137
ประวัติผู้วิจัย.....	144

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	7
ภาพที่ 2.1 แผนภูมิแสดงกระบวนการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญตามข้อกำหนดศาล.....	50
รัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. 2550	

